

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą

Data posiedzenia: 31 stycznia 2012 r.

Nr posiedzenia: 7

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji senator Andrzej Person.

- Porządek posiedzenia:
1. Informacja o sytuacji mniejszości polskiej na Litwie.
  2. Sprawy różne.

- W posiedzeniu uczestniczyli:
- senatorowie członkowie komisji: Łukasz Abgarowicz, Marek Borowski, Barbara Borys-Damińska, Leszek Czarnobaj, Wiesław Dobkowski, Robert Dowhan, Mieczysław Gil, Stanisław Gogacz, Wiesław Kilian, Andrzej Person, Janina Sagatowska, Kazimierz Wiatr, Piotr Zientarski,
  - zaproszeni goście:
    - Ministerstwo Edukacji Narodowej:
      - podsekretarz stanu Mirosław Sielatycki,
      - radca ministra w Departamencie Kształcenia Ogólnego i Wychowania Grażyna Płoszajska,
      - starszy specjalista w Departamencie Współpracy Międzynarodowej Beata Pietrzyk,
      - ekspert w Departamencie Współpracy Międzynarodowej Agata Irena Szyszko,
    - Ministerstwo Spraw Zagranicznych:
      - wicedyrektor Departamentu Współpracy z Polonią Stanisław Cygnarowski,
    - Europejska Fundacja Praw Człowieka na Litwie:
      - dyrektor Małgorzata Runiewicz-Wardyn,
      - ekspert dr Łukasz Wardyn,
    - Fundacja Nowoczesna Polska:
      - prezes zarządu Jarosław Lipszyc,
    - Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie:
      - prezes zarządu Olga Iwaniak,
    - Fundacja Oświata Polska za Granicą:
      - członek zarządu Anna Michalska,
  - pracownicy Kancelarii Senatu:
    - dyrektor Biura Polonijnego Artur Kozłowski,
    - wicedyrektor Biura Polonijnego Romuald Łanczkowski.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1. Prezes Zarządu Fundacji Nowoczesna Polska Jarosław Lipszyc zaprezentował projekt biblioteki internetowej „Wolne lektury”. Umożliwia on nieodpłatne udostępnianie lektur w języku polskim na całym świecie, m.in. na stronie www.wolnelektury.pl. Dotychczas w ramach dofinansowanego przez Senat projektu na portalu „Wolne lektury” zamieszczono 1651 publikacji, z których skorzystało ponad

4 mln osób, głównie z Polski, Wielkiej Brytanii, Niemiec, USA i Litwy. Jarosław Lipszyc poinformował, że wkrótce zostanie upubliczniona nowa wersja portalu, która zapewni lepszą jakość materiałów i ułatwi do nich dostęp. Zaprezentował też materiały edukacyjne do wychowania obywatelskiego „Europejczycy, Polacy, obywatele”, przeznaczone dla młodzieży polskiej na Litwie. Są one rezultatem prac nad wspólnym projektem Fundacji Nowoczesna Polska oraz Europejskiej Fundacji Praw Człowieka na Litwie.

Następnie głos zabrali przedstawiciele Europejskiej Fundacji Praw Człowieka na Litwie: dyrektor fundacji Małgorzata Runiewicz-Wardyn i ekspert Łukasz Wardyn. Jak poinformowali, przestrzeganie praw człowieka na Litwie, w tym praw mniejszości, wciąż się pogarsza. Notuje się też wzrost nastrojów antypolskich. Przedstawiciele fundacji omówili jej dotychczasowe działania i zamierzenia, skupione wokół 2 priorytetów – promowania działalności obywatelskiej i ochrony praw marginalizowanych osób i grup społecznych. Aktywność fundacji obejmuje 5 obszarów tematycznych: działalność Centrum Pomocy Prawnej (udzielanie bezpłatnych porad i konsultacji, petycje do Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej, reprezentacja przez sądami); monitoring, w tym m.in. mediów; szkolenia dla szkół w zakresie demokracji i praw człowieka; informowanie poprzez publikacje w mediach, ulotki, tłumaczenia na język angielski, litewski i polski istotnych informacji dotyczących przestrzegania praw mniejszości na Litwie; integracja (konkursy, warsztaty integracyjne dla młodzieży polskiej i litewskiej). Przedstawiciele fundacji poinformowali o planach na 2012 r., m.in. o przygotowywanym raporcie na temat przestrzegania praw mniejszości na Litwie.

W dyskusji wzięli udział senatorowie: Barbara Borys-Damięcka, Mieczysław Gil, Piotr Zientarski, Janina Sagatowska, Kazimierz Wiatr, Andrzej Person, prezes Zarządu Fundacji Nowoczesna Polska Jarosław Lipszyc, prezes Zarządu Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie Olga Iwaniak, podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Mirosław Sielatycki.

Senator Barbara Borys-Damięcka pytała o wypowiedź dr. Łukasza Wardyna podczas spotkania ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego z posłami do Parlamentu Europejskiego, które odbyło się 23 listopada 2011 r. w Brukseli: „Łukasz Wardyn poruszył temat polityki Polski wobec Polaków na Litwie. Skrytykował dotychczasowy system finansowania Polonii na Litwie. Wyraził nadzieję, że system ten zostanie zmieniony. Dotychczas wnioski trzeba składać do listopada, a dopiero w maju organizacje polonijne dostają pieniądze. Dodatkowo, 16% prowizji pobiera Wspólnota Polska. Podkreślił, że często pieniądze znikają i nie są przekazywane tam, gdzie powinny być przekazane”. (dr Magdalena Skulimowska, Sprawozdanie nr 101/2011).

Łukasz Wardyn potwierdził, że zwrócił się do ministra spraw zagranicznych o przeanalizowanie procedury finansowania zadań polonijnych i udostępnianie środków organizacjom wcześniej, tak by od początku roku kalendarzowego mogły prowadzić działalność. Zapewnił, że zamieszczona w ww. sprawozdaniu dalsza część jego wypowiedzi została wyrwana z kontekstu i nie odzwierciedla jej sensu.

Nawiązując do zacytowanej przez senator Barbarę Borys-Damięcką wypowiedzi Łukasza Wardyna, senator Piotr Zientarski pytał o źródła finansowania działalności Europejskiej Fundacji Praw Człowieka na Litwie oraz poprosił o wyjaśnienie, dlaczego negatywne uwagi dotyczące przyznawania dofinansowania ze środków Kancelarii Senatu zostały zgłoszone do ministra spraw zagranicznych, a nie bezpośrednio do Senatu.

Senatorowie Janina Sagatowska i Andrzej Person podziękowali za dotychczasową działalność Europejskiej Fundacji Praw Człowieka na Litwie, która pracując w trudnych warunkach, podejmuje trud niesienia pomocy mniejszości polskiej na Litwie. Senator Janina Sagatowska zwróciła się do przedstawicieli fundacji o przedstawienie opinii w sprawie przyczyn nasilających się antypolskich nastrojów na Litwie.

Odpowiadając na to pytanie, Małgorzata Runiewicz-Wardyn stwierdziła, że problem wynika w dużej mierze z braku edukacji na temat demokracji, praw człowieka i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. Zwróciła uwagę, że na Litwie działają nieliczne organizacje pozarządowe. Łukasz Wardyn dodał, że negatywny stosunek do Polaków na Litwie jest jedyną kwestią łączącą wszystkie litewskie partie polityczne.

Senatorowie Mieczysław Gil i Kazimierz Wiatr zgłosili zastrzeżenia do publikacji „Europejczycy, Polacy, obywatele”, szczególnie do rozdziału „Transformacja”, którego treść, w ich opinii, nie oddaje istoty zmian zachodzących w tym czasie.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Mirosław Sielatycki wskazał na potrzebę edukowania młodych Litwinów w zakresie praw mniejszości. Następnie omówił wyniki prac Polsko-Litewskiego Zespołu Ekspertów Edukacyjnych i Przedstawicieli Mniejszości Narodowych, prowadzonych od września do listopada 2011 r. Głównym zamierzeniem strony polskiej było skłonienie władz litewskich do wprowadzenia zmian w litewskiej ustawie oświatowej. Rozmowy

zakończyły się fiaskiem, ponieważ strona litewska nie zgodziła się na ustępstwa. Wiceminister Mirosław Sielatycki podkreślił, że obecnie istotną sprawą jest pomoc polskim szkołom na Litwie – szkolenia dla nauczycieli, wyprawki szkolne dla uczniów, sprzęt multimedialny, wdrażanie programów edukacyjnych – a także umiędzynarodowienie sporu.

W dyskusji udział wzięli senatorowie Barbara Borys-Damięcka i Andrzej Person.

Przewodniczący komisji senator Andrzej Person wyraził nadzieję, że wynik zbliżających się wyborów na Litwie wpłynie na poprawę sytuacji polskiej oświaty.

Ad 2. Przewodniczący komisji poinformował o zmianie terminu posiedzenia komisji, które zaplanowano na 3 lutego, a odbędzie się 9 lutego, o 16.00.

Poinformował ponadto, że w obecnej kadencji w ramach komisji będzie działał Zespół ds. Mniejszości Polskiej na Białorusi pod przewodnictwem senatora Stanisława Gogacza. Zaapelował do senatorów o zgłaszanie się do pracy w tym zespole.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingową.

Opracowano w BPS, BKS